

PERFORMANS GÖREVİYLE İLGİLİ SUNUM ÇALIŞMALARININ KONUŞMA VE DİNLEME BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE KATKISI

Ali Göçer

Özet

Eğitimde verimliliği artırmak için öğrenme-öğretme sürecini farklı etkinliklerle çeşitlendirmek ve öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak alternatif uygulamalara yer vermek gerekir. Bu çalışmada, Türkçe dersi öğrenme ve öğretme süreci etkinlikleri arasında öğrencilere verilen performans görevlerinin konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesine katkısı üzerinde durulmuştur. Ayrıca, Türkçe derslerinde öğrencilere verilebilecek performans görevlerinin temel dil becerilerinin geliştirilmesi ve Türkçenin etkin bir biçimde kullanılabilmesindeki işlevine de değinilmiştir.

Anahtar sözcükler: *Türkçe öğretimi, performans görevi, temel dil becerileri (dinleme ve konuşma)*

THE CONTRIBUTE OF STUDIES OFFERING RELEVANT TO THE PERFORMANCE DUTY IN THAT THE IMPROVEMENT OF SPEAKING AND LISTENING SKILLS

Abstract

In order to increase the productivity in education, learning and teaching process should be put into practice with different activities, and alternative applications should be used for the students' abilities to come out. In this study, we accentuated the contribution of the studies relevant to the performance duty given to students in the process of learning and teaching to the improvement in their basic language skills (especially speaking and listening). Further, we accentuated the function of the performance duty in using Turkish effectively.

Key words: *Turkish teaching, performance duty, basic language skills (listening and speaking)*

1. Giriş

Eğitim, bireylerin kendi yeteneklerinin farkına varmalarını, öz güven sahibi olmalarını ve sorumluluk bilincini kazanmalarını sağlayan dinamik bir süreçtir. Bu sürecin önemini bilen her öğretmen çalışmalarını, öğrenciyi merkeze alarak düzenlemesi ve etkinliklerini davranış değişikliği amacıyla çeşitlendirmesi gerekmektedir. Öğrencilerin araştırarak ve keşfederek öğrenmelerine, yaparak-yaşayarak beceri kazanmalarına, öğrendiklerini arkadaşları, ailesi ve çevresindeki diğer insanlarla paylaşmalarına imkân tanımak, eğitimde istenilen davranış değişikliklerini oluşturmanın ilk ve en önemli adımudur. Tok, yaparak-yaşayarak öğrenme için uygulama çalışmalarının önemine yönelik olarak şunları söylemektedir: Öğrenciler, öğrendikleriyle ilgili uygulama olanağı buldukça öğrendikleri pekişir ve kalıcı olur, gerçek yaşam problemleriyle baş edebilir. Bu nedenle öğrenciler kazanımlara, içeriğe, zamana, öğrenci özelliklerine uygun, sınıf içi ve dışı uygulama çalışmalarına yönlendirilmelidir (2007: 136). Bu amaçla öğrencilere *performans görevi* verilmesi ve öğrencilerin bu görevi, bireysel çabalarının bir ürünü olarak belli bir plan çerçevesinde sunmaları için fırsat tanınması gerekmektedir. Öğrencilerin hayal güçlerini geliştirmeleri, bireysel becerilerini artırmaları ve en önemlisi sosyal hayata etkin bir şekilde katılmalarını sağlamak amacıyla davranış kazandırmaya yönelik etkinliklerde bulunmak gerekir.

Türkçe öğretiminin genel amacı, anlama ve anlatma becerileri gelişmiş, düşünen duyarlı bireyler yetiştirmektir. Alıcı (okuma ve dinleme) ve verici (konuşma ve yazma) dilsel etkinlikler olarak da adlandırılan anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilebilmesi, amaca uygun eğitim ortamlarının oluşturulmasıyla olanaklıdır. Anlama ve anlatma becerilerinin uygulamalarla geliştirilmesi, anadili öğretiminin temel bir ilkesidir. Bu uygulamalar için, yalnızca ders kitabına bağlı kalınmayıp öğrencileri duygu ve düşünce üretmeye isteklendirecek çok uyaranlı eğitim ortamlarının yaratılması (Sever, 2007:222), üretilen duygu, düşünce ya da ürünlerin sınıf ortamında paylaşılması gerekir. Bu tür etkinlikler de konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesinin en etkili yollarından biridir.

Öğrenme-öğretme sürecinin önemli bir unsuru olan öğretmenler, öğrencilerin bireysel özelliklerini öğrencilerin etkinliklere katılım ve katkılarıyla tespit edebilir, onlar hakkında doğru kanaat oluşturabilirler. Öğrencilerin öğretmenleri tarafından iyi tanınması, onları bir üst eğitim kurumuna ve daha da önemlisi hayata hazırlanmaları konusunda büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin günlük hayatta işlerini kolaylaştıracak dil becerilerine yönelik teorik öğretiminden sonra bilgiyi beceriye dönüştürecek uygulamalara geçmek gerekir. Özbay (2005: 125), yapılan araştırmaların dinleme, anlama vb. becerilerin bu tarz bir eğitimle geliştirilebileceğini ortaya koyduğunu aktarmaktadır.

Öğrenciler kendilerine verilen performans görevlerini kaynak eser ve kaynak kişilere başvurarak hazırlamaları ve edinimlerini başkalarıyla paylaşabilmeleri başlı

başına bir eğitim etkinliğidir. Görevlerinin grup olarak ve kendi ilgi ve istekleri doğrultusunda belirlenmesi onların performanslarını bir kat daha artıracaktır. Grup çalışmasıyla sosyalleşme olgusunu içselleştirme imkânını da bulabileceklerdir. Aldıkları görevi araştıran, okuyan, öğrenen öğrenciler, edindikleri bilgi, birikim ve tecrübeleri sınıf arkadaşlarıyla paylaşabilmelidirler. Bunun için öğretmen işleyişi organize etmeli, ortamı, öğrencilerin daha verimli kullanmalarına hazırlamalıdır. Öğrencilerin, aldıkları görevi hazırlamaları ve değişik materyaller yardımıyla sunum şeklinde arkadaşlarıyla paylaşmaları, onların birçok açıdan yeteneklerini ortaya koymalarına fırsat olacaktır.

Türkçe dersinin içerik düzeyine uygun olarak 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesinde öğrencilerden beklenen bazı becerileri kazanmaları için öğrenme-öğretme sürecini öğrenci merkezli olarak biçimlendirmek gerekir. Öğrencilerin sorumluluk bilinci ve öz güven duygusu kazanmalarına imkân tanıyan performans görevleri, aynı zamanda konuşma ve dinleme gibi temel dil becerilerinin geliştirilmesine uygun bir ortamı da sunmaktadır. Performans görevinin sunum çalışmasıyla bütünleştirilmesi öğrenci kazanımları açısından önemlidir. Sunum (Vural, 2007: 285), topluluk önünde konuşma formu, bir iletişim kanalıdır. Eğitimdeki en önemli hedeflerden biri, bireyin duygu, düşünce ve isteklerini eksiksiz bir biçimde ifade edebilmesidir. Bu açıdan öğrencilere hem sosyal içerikli hem de dersin içeriğine uygun konulardan oluşan *sunuma dayalı performans görevleri* verilerek üzerinde özenle durulmalıdır.

Öğretim büyük ölçüde okumaya dayanır. Dinleme de okuma kadar önemlidir. Okulda verimli bir öğrenmeyi gerçekleştirmek, bir yönüyle dinlemeyi bilmekle olanaklıdır (Kavcar vd., 1998: 41). Türkçe öğretiminde anlama ve anlatma çalışmalarının gerçekleştiği ortamlar, öğrencilerin yüz yüze iletişimine olanak sağlayacak biçimde düzenlenmeli ve etkinlikler birbirlerini bütünleyen bir anlayışla gerçekleştirilmelidir. Nitekim ilköğretimde öğrencileri temel dil beceri ve alışkanlıklarını kazandırma sürecinin temel ilkesi, bu becerileri edindirmeye yönelik çalışmaların bütünleştirilerek gerçekleştirilmesine bağlıdır (Sever, 2004: 11; 2006: 10-11). Temel dil becerilerinden konuşma ve dinleme eğitimi, okullarımızda gittikçe önem kazanan bir etkinlik alanıdır. Dinleme, doğal olarak konuşma eğitimi ile birlikte yürür (Göğüş ve Yücesan, 1988: 19). Nitekim karşılıklı konuşmanın en az yarısının dinleme ile geçirildiği varsayılmaktadır (Cihangir, 2004: 59). Sözlü iletişim (konuşma) en fazla kullanılan fakat eğitimdeki önemi en az fark edilen bir alandır. Konuşma ve dinleme becerilerimiz insanlığın temelini oluşturdukları halde, bu temelin ilköğretimdeki çoğu eğitim etkinliklerine yansıtılmadığı görülmektedir (Yangın, 2002: 46).

Geleneksel öğretimde baskın olan ezbercilik, yerini Türkçe öğretim programında merak duyma, deneyerek öğrenme, araştırma ve uygulama yapmaya bıraktığı gözlenmektedir. Öğrenme ortamında öğrencinin rolüne ilişkin olarak, etkin, katılımcı olarak öğrenen ve kendi yaşamını şekillendiren birey (Şahinel, 2005: 218) olma özelliklerine işaret edilmektedir. Programdaki öğrenci merkezli anlayışla öğren-

cilerin bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma, kendini ifade etme, arkadaşlarıyla işbirliği yapma, tartışma ve ortak karar verme gibi becerileri kazanmaları hedeflenmektedir (Güneş, 2006: 25). Eğitimde verimliliği artırmak için öğrenme-öğretme sürecini farklı etkinliklerle çeşitlendirmek ve öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak alternatif uygulamalara yer vermek gerekir. Bütün bu hedeflere ulaşmak için öğrencilere okumaya, araştırmaya yöneltecek performans görevleri verilmesi, edinilen bilgi ve birikimlerin paylaşımının sağlanması için öğrenme ortamının amaca uygun bir şekilde düzenlenmesi gerekir.

2. Yöntem

Dört temel dil becerisinin edinim sırası dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak gerçekleşmektedir. Önce dinleme daha sonra da konuşma ile ilgili etkinliklerde bulunan çocuğun dinleme ve konuşma becerileri okul çağına kadar belli bir düzeyde gelişmektedir. Çocuğun kazandığı dinleme ve konuşma becerilerini daha da geliştirmek eğitim kurumlarının görevidir. Okullarda bu görev, birey olarak, öğrenmeyi kılavuzlayan ve sağlayan öğretmene düşmektedir (Yangın, 2002: 11-12). Bu bağlamda öğretmen, konuşmaktan çok, konuşturmasını (Demirel, 1995: 59) ve dinlemesini bilmelidir. Sınıf içinden başlayarak değişik toplantılarda öğrencilere konuşma ve tartışma olanağı sağlama, onların topluluk önünde konuşturma, konuşma beceri ve alışkanlığını kazandırmada yararlıdır (Koç ve Müftüoğlu, 1998: 75). Konuşma, eğitim-öğretimin temel yoludur. Öğretmen-öğrenci arasında bilgi alışverişi, öğütme, açıklama, düzeltme, değerlendirme en çok konuşma ile yapılır. Sözlü anlatım, öğrenciye kazandıracığı mantıklı düşünme ve doğru anlatma alışkanlıkları ile yazılı anlatıma da hazırlar. (Bu ve benzer avantajlarından dolayı) konuşma etkinlikleri için bir ders saati ayrılmalı ve bu ders saatinde öğrenciler konuşmak bir konu seçmelidirler. Bunu arkadaşlarına nasıl sunacaklarını (duyuru, haber, rapor, konferans...) kararlaştıracaklar, konu üzerinde bilgi, kanıt toplayacaklar. Bunları bir sıraya koyarak (yapacakları çalışmayı hazırlayacak) konuşmalarında kullanacakları sözleri bile seçeceklerdir. Sonra ders sırasında konuşmanın sunuluşu, tartışılmasıyla ilgili kurallar uygulanacaktır. Görülüyor ki, konuşma etkinlikleri bir ders ayrılmasını gerektirecek kapsam ve önem taşımaktadır (Göğüş, 1978: 176-177).

Öğrencilerde istenilen davranış değişiklikleri oluşturma öğretmenin takip ettiği strateji, yöntem ve tekniklere bağlıdır. Öğretmenler, söyleye söyleye öğrencilere ezberletme yerine onların kendi yeteneklerini tanıyarak geliştirmelerine imkân veren cesaretlendirici uygulamaları hayata geçirmelidirler. Bu uygulamaların en önemlisi *sunuma dayalı performans görevleridir*. Sınıf ortamında sunulacak olan performans görevinin içeriği belirlenirken sadece ansiklopedik bilgi ile yetinilmeyeceği, sunumun şiir, dramatizasyon, şarkı, monolog, diyalog, taklit gibi öğrencilerin farklı özelliklerini ortaya çıkarabilecek etkinliklerle renklendirmek gerektiği önceden öğrencilere bildirilmelidir. Bu şekilde hem sunumu yapan öğrencilerin ileri

davranış modellerini sergilemelerine hem de izleyen konumundaki öğrencilerin sıkılmadan dinlemelerine ortam hazırlanmış olur. Kısaca bu uygulama, eğitimde bilgi aktarımından çok, merak uyandırma, güdüleme, örnekleme, sorumluluk verme vb. çalışmalarla öğrencileri hayata hazırlama etkinliklerini içermektedir. Bu eğitim etkinliği şu aşamalardan oluşmaktadır:

- *Belirlenen Konuları Hazırlayacak ve Sunumunu Yapacak Öğrencilerin Seçimi:* Öğretmen öğrenci ilgilerini dikkate alarak konuları dağıtır. Öğrenciler ikili ya da üçlü grup hâlinde almak istedikleri konular verilerek görev dağılımı yapılır.
- *Hazırlanan Bu Konuların Sunum Tarihlerinin Belirlenmesi:* Her iki haftaya bir konu düşecek şekilde bir dönemde yapılacak sunum çalışmalarının tarihleri belirlenir. Bu şekilde çalışmalar bir plan çerçevesinde sürdürülmüş olur.
- *Performans Görevi Konu Sunumlarının Yapılması:* Öğrencilere dağıtılan konuların belirlenen tarihlerde görevli öğrenciler tarafından sınıf arkadaşlarına aktarmaları sağlanır. Konu sunumunda öğrencilerin tepegöz, projeksiyon gibi araçları kullanmalarına imkân tanınır.
- *Sunum Sonu Soru-Cevap Bölümü:* Öğrenciler hazırladıkları çalışmalarını sunduktan sonra dinleyici konumundaki öğrenciler sunumu yapan öğrencilere sormak istedikleri soruları sorarlar. Sunumu yapan öğrenciler de sınıf arkadaşlarına konularıyla ilgili sorular sorarlar. Bu uygulamayla öğrencilerin dinleme, anlama ve anladıklarını anlatmalarına ortam hazırlanmış olur.
- *Etkinliğin Değerlendirilmesi:* Öğrencilerin anlama ve anlatma öğrenme alanlarına ait becerilerin ne düzeyde geliştirilebildiğinin belirlenmesi gerekir. Bu yolla elde edilen sonuçlar ışığında sürece yön verilir ve etkinlikler biçimlendirilir. Bunun için süreçteki öğrenci performansını ve yeterliğini belirlemede süreç değerlendirme anlayışı ve bu anlayışın gerekli kıldığı değerlendirme araçlarının kullanmak gerekir. Öğrencilerin aldıkları görevlere yönelik olarak hazırladıkları etkinliklerde gösterdikleri performans, süreç değerlendirme kapsamında göz önünde tutulmalı ve öğrenciler hakkında kanaat oluşturulurken dikkate alınmalıdır. Değerlendirme, aşağıda sıralanan boyutlar göz önünde tutularak yapılmalıdır:
- Konu ile ilgili bilgiler öğrencilerin anlayacağı biçimde verilmiş midir?
- Verilen bilgiler mantıklı gerekçelerle desteklenmiş midir?
- Sunum sırasında şiir, dramatizasyon, şarkı, monolog, diyalog, taklit vb. türlerden yararlanılarak dinleyicilerin dikkatleri toplanmış, ilginç hâle getirilmiş midir?
- Sunum hedefe yönelik farklı materyaller kullanılarak gerçekleştirilmiş midir? Okulun ve çevrenin imkânlarına göre bilgisayar, tepegöz, projeksiyon aracı vb. kullanılarak konunun etkin aktarımı yapılmış mıdır?

- Sunum, akıcı bir dil, ses tonu ve beden dili kullanılarak gerçekleştirilmiş midir?
- Sunumda, zaman verimli bir şekilde kullanılmış mıdır? Sunum verilen sürenin oldukça altında veya üstünde bir zamanda tamamlandıysa açıklanan gerekçe tutarlı mıdır?

Öz Değerlendirme: Öğretmenin, öğrenciler hakkında kanaat oluşturmadan önce başvuracağı bazı dokümanlar vardır. Bunlardan bir tanesi de öğrencilerin yaptıkları etkinliklerle ilgili kendi performanslarına yönelik görüşleridir. Öğrenciler *Kendini (Öz) Değerlendirme Formunu* (bk. Ek 1) doldurarak başarı durumlarını belirtmiş olurlar. Öğretmenler değerlendirme yaparken bu formlardaki öğrenci görüşlerini içeren verileri dikkate almalıdırlar.

Öğretmen, değerlendirme yaparken öğrencinin konuya ilgisine, hazırladığı konunun içeriğine, sunumun anlaşılabilirlik ve sadeliğine, materyal kullanımına, iletişim gücü ve anlatımının etkileyciliğine, zamanı verimli kullanılmasına, yaptığı sunumun sonuçları konusunda sınıfı bilgilendirmesine, sınıf arkadaşlarının görüşlerine başvurmasına bakmalıdır. Öğrenciler, araştırma sonucu elde ettikleri bilgiler ve bunları arkadaşlarıyla paylaşmada gösterdikleri performansa göre değerlendirilmelidir. Öğrenci sunum çalışması değerlendirildikten sonra sonuçlar *Öğrenci Gözlem Dosyasına* işlenir. Öğrenciler de yaptıkları çalışmaların dokümanlarını *Öğrenci Çalışma Dosyasında* toplarlar. Dönem ve yıl sonunda istendiğinde öğretmene teslim ederler. Öğretmen, dönem ve yıl sonunda diğer ölçme araçlarıyla birlikte öğrenci çalışma dosyası ve öğrenci gözlem defteri bilgilerinin ışığında genel değerlendirmesini yaparak öğrenciler hakkında kanaatini oluşturur.

Öğrenci Performans Görevi Örnek Uygulama Planı

Öğrencilerin performans görevleriyle ilgili çalışmalarını aşağıdaki plana göre yürütmeleri gerekir:

1. Önerilen konu başlıklarını inceleyerek birini araştırma konusu olarak belirlemeleri,
2. Belirlenen konular ilgili kaynak eserlerden ve kaynak kişilerden bilgi toplamaları,
3. Topladıkları bilgileri grup arkadaşlarıyla tartışarak düzenlemeleri; tablo, grafik, resim vb. kullanarak son şeklini vermeleri,
4. Son şekli verilen araştırmanın sınıfa sunumunun yapılması,
5. Sunumda poster, harita, tepegöz, projektör vb. araçlardan yararlanılması,
6. Sunum ve sonucundaki soru cevap kısmının bir ders saatini aşmamasına özen gösterilmesi,
7. Sunumu yapılan konunun metinle birlikte öz değerlendirme formu doldurularak öğretmene teslim edilmesi.

Öğretmenin (haftada bir ders saati olmak üzere) bir dönem sürecek olan bu çalışmanın konuları iki kategoride belirlenebilir. Birinci grup günlük yaşamda öğrencilere gerekli olan sosyal içerikli konulardan, ikinci grup da Türkçe dersi programına ve temel dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik konulardan oluşturulabilir. İlk dönem öğrencilerin etkinliğe hazırlanmasını sağlamak için sosyal gelişim konuları, ikinci dönem de Türkçe dersi programında yer alan konulara yönelik performans görevi öğrencilere verilebilir. Öğretmen konuların belirlenmesinde öğrencilerin ilgi ve isteklerine de dikkat etmeli, alacakları görevin konusunu kendilerinin seçmelerini sağlamalıdır. Konu dağıtımının bu şekilde yapılması, öğrencilerin görevlerini benimsemelerini, kendilerinin belirlediği konuları araştırma, inceleme, organize etme ve çevresindekilerle paylaşmaları konusunda daha istekli davranmalarını sağlayacaktır. İki dönemde öğrencilere verilebilecek performans görevi çalışma konularına örnek olarak aşağıdakiler verilebilir.

Performans Ödevi Olarak Verilebilecek Konular

Sosyal içerikli konular: Teşekkür etme ve özür dileme; selamlaşma ve telefonda konuşma; öz güven ve öz saygı; paylaşma duygusu ve bu duygunun hayatımızdaki yeri; zamanı verimli kullanma; arkadaşlık, barış ve kardeşlik; affetme ve özür dileme; dürüst, hoşgörülü ve sabırlı olma; yardımlaşmak ve dayanışma; sorumluluk alma; okuma alışkanlığına sahip olma...

Dil bilgisel konular: Ses bilgisi; noktalama işaretleri; yazım kuralları; sözcükte, cümlede ve paragrafta anlam; isim ve isim soylu sözcükler; fiil, fiilde çatı; cümle bilgisi (Cümle çeşitleri, cümlenin öğeleri); paragraf bilgisi ve anlatım biçimleri; anlatım bozuklukları.

Bütünleyici Çalışmalar

Öğrencilerin bireysel farklılıklarının ortaya çıkarılması, temel dil becerilerinin geliştirilmesi, edinilen bilgilerin davranışa dönüştürülmesi ve bunların kalıcılığının sağlanması için birtakım eğitim etkinliklerinin eşgüdüm içerisinde yürütülmesi gerekmektedir (Göçer, 2004, 133). *Bütünleyici çalışmalar* diyebileceğimiz, her öğretmenin içinde bulunduğu çevrenin imkânları ve sahip olduğu kişisel becerisiyle çeşitlendirebileceği bu etkinliklere örnek olarak aşağıdakiler verilebilir:

- Çalışmaların amaca uygun olarak yürütülmesi ve öğrencilerde beklenen olumlu davranış örneklerinin görülebilmesi için okullarda kutlanılan *Belirli Günler ve Haftalar* ile ilgili programlarda mümkün olduğunca çok öğrencinin görev almasına özen gösterilmesi,
- Üst sınıf öğrencilerinin hazırlamış olduğu sunum çalışmalarını (uygun konuların aktarıldığı zamanlarda) alt sınıf öğrencilerinin de izlemelerine imkân tanınması,

- Okul ve çevre imkânlarına göre öğrencilerin konferans, panel, şiir dinletisi, piyes vb. önemli program etkinliklerini dinleyip izlemelerine imkân tanınması, öğrencilerin bu tür etkinlikleri takip etmenin yararına inandırılması,
- Hazırlamış olduğu konuyu başarılı bir şekilde sunan öğrencileri her ay *Okul Duvar Gazetesinde* tanıtımının yapılması ve bu yolla diğer öğrencilerin de bu tür çalışmalara katılmaları için özendirilmesi,
- Öğrencilerin sunum çalışmalarında jest ve mimiklerden yararlanılarak akıcı bir dil, etkili bir üslup kullanmalarına yardımcı olması için periyodik münazara çalışmaları yapılması...

Kazanımlar

Öğrencilerin gerek ders ile ilgili gerekse sosyal içerikli bir konuyu seçerek hazırlanması ve etkili bir sunum yaparak sınıf arkadaşlarıyla paylaşması, onlarda birçok istenilen davranışın oluşmasına imkân tanıyacaktır. Sunum çalışması ilk etapta ders dışı bir uygulama gibi görünse de öğrencilere verilen görevin hazırlanmasından sunumuna kadar geçen süreçte öğrencinin temel dil becerileriyle ilgili olumlu davranışlar kazanmasında önemli bir uygulamaya alanıdır. Alınan görevin belli bir disiplin içerisinde, farklı konu alanları ile görsel okuma, anlatım, dinleme-izleme ve anlama becerilerinin bir arada kullanımıyla ortaya konulması, hem görevi yerine getiren öğrencilere hem de dinleyici konumundaki öğrencilere olumlu kazanımlar sağlayabilecektir. Ortaya konulan bu performans ile öğrenciler, takdir etme ve takdir edilmeyi öğrenecek, başarmanın hazzını duyabilecek, paylaşma duygusunu kazanabilecektir. Bir işi yapmış olmakla öz güvenini geliştirmiş olan her öğrenci, daha çok sorumluluk almaya istekli olabilecektir.

Öğretmenler, verdikleri görevlerle öğrencilerin araştırma, inceleme, *anlatım, dinleme, iletişim* gibi alanlara yönelik dil becerilerini geliştirmelerini hedeflemektedirler. Aldığı görevlerle ilgili hazırlıklarını tamamlayan öğrencilerin çalışmalarını dinleyicinin anlayabileceği bir şekilde sunması gerekir. Bu etkinlik gerek görevli öğrencilerin gerekse dinleyici konumundaki öğrencilerin konuşma, dinleme gibi temel dil becerilerinin gelişimine önemli katkı sağlayacaktır.

Öğrenciler aldıkları performans görevi çerçevesinde birikimlerini arkadaşları ile paylaşırken görsel okuma becerilerini geliştirmek için önemli bir fırsat yakalamış olacaklardır. Görsel okuma ve görsel sunu çalışmasıyla öğrenciler topluluk karşısında konuşma becerisi, öz güven duygusu ve sorumluluk bilincini kazanmaktadırlar.

Çalışmalara katılan her öğrencinin bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sezgisel alanlara yönelik farklı kazanımlara sahip olabileceği düşünülmekte ve beklenmektedir. Örneğin, bilişsel alanın alt basamaklarına yönelik olarak konusu ile ilgili araştırmalar yapan bir öğrencinin birtakım bilgileri kavrayacağı, o konunun insanla-

ra olan faydalarını arkadaşlarıyla paylaşırken analiz, sentez ve değerlendirmelerde bulunacağı; önemli gördüğü bilgi ve bulguları seçip sıralamasıyla duyuşsal alanın değer verme ve örgütleme alt basamaklarına uygun hareket edeceği muhakkaktır. Yine, sunum çalışması sırasında anlattığı konuyu hatırlamadığı ya da ne söyleyeceğini unuttuğu durumlarda devinişsel alanın yaratma ve duruma uydurma alt basamaklarına göre hareket etmesi; ayırt etme, farkına varma, geçmişle ve gelecekle ilişki kurma gibi sezgisel davranışlar sergilemesi performans görevini yerine getiren öğrencilerin elde edecekleri kazanımlar arasındadır.

Bunlardan başka, öğrenciler, aldıkları performans görevini sunu çalışmasıyla yerine getirerek görsel okuma ve görsel sunu alanlarına yönelik aşağıdaki kazanımları da elde edebilirler:

- Aldığı görevi en iyi şekilde yerine getirmek için gayret sarf eder.
- Bilgi, düşünce ve birikimlerini değişik şekil ve resimlerle görselleştirir.
- Elde ettikleri bilgileri çizelge, grafik vb. kullanarak aktarır.
- Çizelge ve grafik yardımıyla verdikleri bilgileri anlamlandırıp, yorumlar.
- Eşya, resim, haber ve değişik düşüncelerle ilgili yorumlamalarda bulunur.
- Gördüklerini anlamlandırıp yorumlar yapar.
- Sunum çalışmasıyla elde ettiği sonuçları sınıf arkadaşlarına anlatarak ve onların görüşlerini alarak paylaşma duygusu kazanır vb.

3. Sonuç ve Öneriler

Türkçe öğretimi uygulamalarında öğrencilere sorumluluk verilerek, kendilerine olan güvenleri ortaya çıkarılmaya çalışılmalıdır. Stuart (2004: 287), bir becerinin edinilmesinde en kritik noktanın, cesaretin kırılmaması ve denemenin sürdürülmesi olduğunu söylemektedir. Bir kez görevini tamamlayan öğrencilerin ikinci, üçüncü görevlerini istekle ve kendine olan güvenini artırarak daha yüksek bir başarıyı göstermesi mümkün olabilmektedir.

Türkçe dersinde öğrencilere kitap okuma, kısa öykü, şiir, anı, günlük türü yazılar yazma, konu araştırma görevleri, derleme çalışmaları, program, konu ve kendilerinin geliştirdikleri projeleri sunma vb. performans görevleri verilebilir. Performans görevleriyle ilgili edinimlerin paylaşımıyla hem anlatan hem de dinleyen öğrencilerin Türkçeyi daha etkin kullanma konusunda önemli avantajlar elde edebileceği açıktır. Öğrencilerin pasif durumdan daha etkin duruma geçmelerine fırsat tanıyan sunum çalışmalarına önem verilmeli, edindikleri bilgi ve birikimleri tepegöz, projeksiyon gibi bilişim teknolojisi ürünlerini kullanarak paylaşmalarının ortamı oluşturulmalıdır. Sunum gerektiren performans görevlerine yönelik oluşturulan etkinlik ortamlarında öğrenciler tüm performanslarını ortaya koyma ve sahip oldukları yetenekleri sergileme fırsatı tanınmalıdır.

Her öğrencinin aldığı görevle ilgili çalışmalarını sunumla arkadaşlarına anlatma ortamı bulan öğrenciler, topluluk karşısında konuşma deneyimi kazanmaktadır. Öğrenciler bu tür çalışmalarla ders içinde ve sosyal çevrede etkin, sorumluluk alan, eleştirel ve yaratıcı düşünen, yerinde karar verebilen, karşılaştığı sorunları çözebilen, başarıya azim ve isteğine sahip birey olma becerilerini de kazanma fırsatını da yakalamış olmaktadır. Öğrencilerin bu tür üst düzey becerileri geliştirmeleri ve özgüven sahibi olmaları için sorumluluk gerektiren performans görevleri verilmelidir.

EK 1. Sunum Çalışması Öz Değerlendirme Formu

Adı-Soyadı:

Konu:

Tarih:

(Aşağıdaki becerilere yönelik olarak kendinize uygun gördüğünüz seçeneği 'X' işareti ile belirtiniz.)

BECERİLER	HAYIR	ÇOK AZ	EVET
1. Önerilen konulardan kendime en uygun olanı seçtim.			
2. Seçtiğim konu ile ilgili olarak kaynak eserlere, kaynak kişilere ve internete başvurarak gerekli ve yeterli bilgilere ulaştım.			
3. Elde ettiğim bilgileri tablo, resim, grafik vb. ile zenginleştirerek sunuma hazır hâle getirdim.			
4. Bilişim teknolojisinden (tepegöz, projektör vb.) araçlardan yararlanarak sunumumu yaptım.			
5. Sunumda sözel olmayan davranışlardan (jest ve mimik) yararlandım, ses tonumu ayarlayarak etkili bir şekilde konuştum.			
6. Duygu, düşünce ve izlenimlerimi şarkı, oyun, tiyatro, şiir, monolog, diyalog, anı vb. ile zenginleştirerek anlattım.			
7. Sunum ve sonundaki soru cevap bölümünün bir ders saatini aşmasına özen gösterdim.			
8. Paylaşmalı öğrenme yaklaşımı çerçevesinde soru-cevap tekniği ve tartışma yöntemine başvurdum.			
9. Sunum yaptığım konunun önceden hazırladığım metnini ve sunum sonrası doldurduğum öz değerlendirme formunu öğretmene teslim etmek üzere hazırladım.			
TOPLAM			

Kaynakça

- Cihangir, Z. (2004). *Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demirel, Ö. (1996). *Türkçe Program ve Öğretimi*. Ankara: Kardeş Kitap ve Yayınevi.
- Göçer, A. (2004). Türkçe Öğretimine Bir Uygulama Sahası Olarak Belirli Günler ve Haftaların Kutlama Etkinlikleri. *Millî Eğitim*, S. 162, s. 126-135.
- Göğüş, B. ve Yücesan, S. (1988). *Türkiye’de Bir Türkçe Eğitimi Portresi*. Ankara: Takışık Matbaası.
- Güneş, F. (2006). Türkçe Öğretim Programının Özellikleri. *Çoluk Çocuk*, S. 59, s. 25-28.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1998). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Koç, S. ve Müftüoğlu, G. (1998). Konuşma ve Yazma Eğitimi (ss. 71-80), *Türkçe Öğretimi* (Editör: Seyhun Topbaş). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Özbay, M. (2005). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme* (4. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2006). Türkçe Öğretiminin Çözülemeyen Sorunları. *Varlık*, S. 1189, s. 8-16.
- Sever, Sedat (2007), Türkçe Öğretiminde Sanatsal Bir Uyarın Olarak Karikatürün Kullanılması (ss. 222-229), *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Stuart, C. (2004). *Etkili Konuşma* (3. Basım, Çev. Murat Sağlam). İstanbul: Alfa Basım, Yayın ve Dağıtım.
- Şahinel, M. G. (2005). Yeni Türkçe Programına Göre Öğrenme-Öğretme Ortamının Düzenlenmesi (ss. 217-219), *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Tekişik Vakfı Yayını.
- Tok, Ş. (2007). Öğretme-Öğrenme Strateji ve Modelleri (ss. 129-159), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (Editör: Ahmet Doğanay). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Vural, B. (2007). *Toplum Önünde Etkili ve Başarılı Konuşma* (7. Basım). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yangın, B. (2002). *Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. Ankara: Dersal Yayıncılık.